

**PRAWO KARNE
W DIAGRAMACH**

CZĘŚĆ OGÓLNA I SZCZEGÓLNA

Mirosława Melezini
Andrzej Sakowicz * Krzysztof Kazmiruk

PRAWO KARNE W DIAGRAMACH

CZĘŚĆ OGÓLNA I SZCZEGÓLNA

Pod redakcją
MIROSŁAWY MELEZINI

Temida2
Białystok 2009

© Copyright by Temida 2

Białystok 2009

Rada Programowa Wydawnictwa Temida 2:

Leonard Etel, Marian Grzybowski, Adam Jamróz, Dariusz Kijowski, Cezary Kosikowski, Adam Lityński, Emil W. Pływaczewski, Stanisław Prutis, Eugeniusz Ruśkowski, Walerian Sanetra, Halina Świączkowska, Bogdan Wierzbicki

Redaktor naukowy wydawnictwa:

Halina Świączkowska

Żadna część tej pracy nie może być powielana i rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie i w jakikolwiek sposób (elektroniczny, mechaniczny), włącznie z fotokopiowaniem – bez pisemnej zgody wydawcy.

ISBN 978-83-89620-62-0

Recenzent:

Emil W. Pływaczewski

Opracowanie graficzne i typograficzne:

Jerzy Banasiuk

Projekt okładki:

Jerzy Banasiuk

Redakcja techniczna:

Jerzy Banasiuk

Korekta:

Autorzy

Wydawca: Temida 2

Przy współpracy i wsparciu finansowym
Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

Spis treści

Przedmowa.....	13
Literatura podstawowa i orzecznictwo	14
a) podręczniki	14
b) komentarze	14
c) orzecznictwo	15

CZĘŚĆ OGÓLNA

Rozdział I

ZAGADNIENIA WSTĘPNE

1. Systematyka prawa karnego	19
2. Nauki pokrewne prawa karnego	20
3. Budowa kodeksu karnego	20
4. Budowa przepisu karnego.....	21
4.1. Rodzaje dyspozycji.....	21
4.2. Typy i rodzaje sankcji karnych	22
5. Funkcje i zasady prawa karnego.....	23
6. Wykładnia prawa karnego.....	24

Rozdział II

PRZESTĘPSTWO I ZASADY ODPOWIEDZIALNOŚCI

1. Zasady obowiązywania ustawy, co do osób i miejsca	25
2. Pojęcie i elementy przestępstwa	26
2.1. Społeczna szkodliwość czynu.....	27
2.2. Czyn w prawie karnym.....	28

3. Klasyfikacja przestępstw.....	31
4. Ustawowe znamiona przestępstwa. Struktura przestępstwa.....	36
4.1. Przedmiot ochrony prawnokarnej.....	37
4.2. Podmiot przestępstwa.....	37
4.2.1. Definicja, zasady odpowiedzialności oraz środki stosowane wobec nieletnich.....	38
4.3. Znamiona strony podmiotowej przestępstwa.....	41
4.3.1. Struktura i rodzaje zamiaru.....	41
4.4. Związek przyczynowy jako element strony przedmiotowej przestępstwa..	42
5. Okoliczności wyłączające bezprawność czynu.....	43
5.1. Obrona konieczna.....	44
5.2. Ryzyko nowatorstwa.....	46
5.3. Stan wyższej konieczności.....	47
5.4. Zabieg leczniczy.....	49
6. Teorie winy.....	50
7. Okoliczności wyłączające winę.....	50
7.1. Niepoczytalność.....	51
7.2. Błąd.....	52
7.2.1. Błąd co do faktu.....	53
7.2.2. Błąd co do kontrotypu/winy.....	54
7.2.3. Błąd co do prawa.....	55
8. Formy popełnienia przestępstwa.....	56
8.1. Formy stadialne.....	57
8.1.1. Przygotowanie.....	57
8.1.2. Usiłowanie.....	58
8.2. Formy zjawiskowe.....	59
8.2.1. Sprawstwo.....	59
8.2.2. Podżeganie.....	60

8.2.3. Pomocnictwo	60
9. Zbieg przestępstw i zbieg przepisów ustawy.....	63
10. Czyn ciągły	64
11. Ciąg przestępstw	65

Rozdział III

KARY I INNE ŚRODKI REAKCJI PRAWNOKARNEJ

1. Racjonalizacja i teorie kary.....	66
2. Środki reakcji prawnokarnej.....	67
3. Kary.....	67
3.1. Kara grzywny.....	67
3.2. Kara ograniczenia wolności.....	70
3.3. Rodzaje kar pozbawienia wolności.....	71
3.4. Rodzaje i typy zakładów karnych.....	71
4. Środki karne.....	72
4.1. Pozbawienie praw publicznych	73
4.2. Zakaz zajmowania określonego stanowiska albo wykonywania określonego zawodu.....	74
4.3. Zakaz prowadzenia określonej działalności gospodarczej	74
4.4. Zakaz zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi.....	75
4.5. Obowiązek powstrzymania się od określonych działań	75
4.6. Zakaz prowadzenia pojazdów.....	77
4.7. Przepadek.....	78
4.8. Obowiązek naprawienia szkody	80
4.9. Nawiązka	81
4.10. Świadczenie pieniężne.....	82

4.11. Podanie wyroku do publicznej wiadomości	83
4.12. Zwrot korzyści majątkowej – specyficzny środek reakcji karnej.....	83
5. Środki probacyjne	84
5.1. Warunkowe umorzenie postępowania	85
5.2. Warunkowe zawieszenie wykonania kary	88
5.3. Warunkowe przedterminowe zwolnienie.....	95
6. Wcześniejsze uznanie za wykonany środka karnego.....	100

Rozdział IV

ZASADY I DYREKTYWY WYMIARU KARY ORAZ INNYCH ŚRODKÓW REAKCJI KARNEJ

1. Zasady sądowego wymiaru kary oraz innych środków reakcji karnej	101
1.1. Ustawowy a sądowy wymiar kary	101
1.2. Zasady sądowego wymiaru kary.....	102
2. Dyrektywy sądowego wymiaru kary	103
3. Okoliczności wpływające na sądowy wymiar kary	105
4. Orzekanie kar nieizolacyjnych zamiast kary pozbawienia wolności.....	106
5. Odstąpienie od wymierzenia kary	107
6. Nadzwyczajne złagodzenie kary	108
7. Wypadki nadzwyczajnego obostrzenia kary	111
8. Recydywa.....	112
8.1. Rodzaje recydywy.....	112
8.2. Recydywa specjalna.....	113
9. Nadzwyczajne obostrzenie kary wobec innych kategorii sprawców.....	115
10. Występek o charakterze chuligańskim.....	116
11. Zbieg podstaw nadzwyczajnego wymiaru kary	117

Rozdział V

ŚRODKI ZABEZPIEZAJĄCE

1. Środki zabezpieczające	118
1.1. Środki związane z popełnieniem czynu zabronionego w stanie niepoczytalności albo poczytalności znacznie ograniczonej	119
1.2. Środki związane z popełnieniem czynu zabronionego w związku z uzależnieniem od alkoholu lub innego środka odurzającego	120
1.3. Środki zabezpieczające o charakterze administracyjnym	124

Rozdział VI

PRZEDAWNIE NIE I ZATARCIE SKAZANIA

1. Przedawnienie	125
2. Zatarcie skazania	127

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA

Rozdział VII

WYBRANE PRZESTĘPSTWA CZĘŚCI SZCZEGÓLNEJ KODEKSU KARNEGO

1. Przepępstwa przeciwko pokojowi, ludzkości oraz przepępstwa wojenne – Rozdział XVI kk.	131
2. Przepępstwa przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej - Rozdział XVII kk.....	132
2.1. Przepępstwo zamachu stanu.....	133
3. Przepępstwa przeciwko obronności – Rozdział XVIII kk.	134
3.1. Przepępstwo zamachu terrorystycznego	134
4. Przepępstwa przeciwko życiu i zdrowiu – Rozdział XIX kk.....	135
4.1. Przepępstwo zabójstwa	136
4.2. Przepępstwo karalnego przerwania ciąży – nielegalna aborcja	137
4.3. Uszczerbek na zdrowiu	138

4.4. Przepięstwo bójki lub pobicia	139
4.5. Klasyfikacja przepięstw z narażenia	139
5. Przepięstwa przeciwko bezpieczeñstwu powszechnemu – Rozdział XX kk. .	140
5.1. Przepięstwo sprowadzenia niebezpiecznego zdarzenia	141
6. Przepięstwa przeciwko bezpieczeñstwu w komunikacji – Rozdział XXI kk. .	142
6.1. Wypadek komunikacyjny	143
6.2. Przepięstwo prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego.....	144
7. Przepięstwa przeciwko środowisku – Rozdział XXII kk.....	145
8. Przepięstwa przeciwko wolności – Rozdział XXIII kk.....	146
8. Przepięstwa bezprawnego pozbawienia wolności	147
8.2. Relacja między groźbą karalną a groźbą bezprawną.....	147
9. Przepięstwa przeciwko wolności sumienia i wyznania – Rozdział XXIV kk. .	148
10. Przepięstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności – Rozdział XXV kk.....	148
10.1. Przepięstwo zgwałcenia	149
10.2. Przepięstwo rozpowszechniania pornografii.....	150
10.3. Przepięstwa związane z prostytutką.....	151
11. Przepięstwa przeciwko rodzinie i opiece – Rozdział XXVI kk. .	152
11.1. Przepięstwo znęcania się.....	152
11.2. Przepięstwo niealimentacji.....	153
12. Przepięstwa przeciwko czci i nietykalności cielesnej – Rozdział XXVII kk.	154
13. Przepięstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową – Rozdział XXVIII kk.....	154
14. Przepięstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego – Rozdział XXIX kk.	155
14.1. Definicje.....	156

14.1.1. Definicja funkcjonariusza publicznego.....	156
14.1.2. Definicja osoby pełniącej funkcję publiczną.....	157
14.2. Przestępstwa o charakterze korupcyjnym.....	157
14.3. Przestępstwo łapownictwa biernego (sprzedajność).....	158
14.4. Przestępstwo łapownictwa czynnego (przekupstwo).....	159
15. Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości – Rozdział XXX kk.	160
15.1. Przestępstwo składania fałszywych zeznań, opinii, tłumaczenia, oświadczenia.....	161
15.2. Przestępstwo nadużycia czasowego zwolnienia.....	161
16. Przestępstwa przeciwko wyborom i referendum – Rozdział XXXI kk.	162
17. Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu – Rozdział XXXII kk.	163
17.1. Przestępstwo wzięcia lub przetrzymywania zakładnika.....	164
17.2. Przestępstwo udziału w zorganizowanej grupie lub związku przestępczym.....	165
17.3. Przestępstwo publicznego nawoływania do popełnienia przestępstwa...	166
17.4. Przestępstwa odnoszące do broni i amunicji.....	167
18. Przestępstwa przeciwko ochronie informacji – Rozdział XXXIII kk.	168
18.1. Przestępstwo ujawnienia tajemnicy państwowej.....	169
18.2. Przestępstwo bezprawnego uzyskania informacji objętych ochroną.....	170
19. Przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów – Rozdział XXXIV kk.....	171
19.1. Przestępstwo fałszerstwa dokumentu.....	172
19.2. Przestępstwo fałszu intelektualnego.....	173
20. Przestępstwa przeciwko mieniu – Rozdział XXXV kk.	174
20.1. Przestępstwa rozbójnicze w kodeksie karnym.....	175
20.2. Przestępstwo rozboju.....	176
20.3. Przestępstwo kradzieży rozbójniczej.....	177
20.4. Przestępstwo wymuszenia rozbójniczego.....	178

20.5. Przepięstwo przywłaszczenia.....	179
20.6. Przepięstwo oszustwa.....	180
20.7. Przepięstwo paserstwa.....	181
21. Przepięstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu – Rozdział XXXVI kk.	182
22. Przepięstwa przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi – Rozdział XXXVII kk.	184

PRZEDMOWA

Opracowanie „Prawo karne w diagramach” jest formą wydawniczą adresowaną przede wszystkim do Studentów wydziałów prawa oraz administracji, a także studentów innych kierunków studiów czy specjalności, które w programach nauczania przewidują wykłady z prawa karnego. Zamyśłem autorów było stworzenie takiego narzędzia pracy, które ułatwi Studentom naukę prawa karnego i zwiększy efektywność nauczania przedmiotu. Graficzne przedstawienie prawa karnego może też być pomocne Studentom w powtórce materiału z zakresu wykładu przed egzaminami.

Zakres opracowania obejmuje część ogólną i część szczególną powszechnego prawa karnego. Sporządzone diagramy prezentują podstawowe i najbardziej istotne kwestie wchodzące w skład wykładu. Gruntowne opanowanie wiedzy z dziedziny prawa karnego wymaga oczywiście studiowania tekstu ustawy (kodeks karny), komentarzy, podręczników, literatury specjalistycznej i orzecznictwa sądowego. Autorzy włączyli do opracowania wykaz podstawowej literatury.

Układ poszczególnych diagramów zasadniczo odpowiada systematyce wykładu z prawa karnego. Pozwoli to na korzystanie z wykresów w trakcie kolejnych wykładów i ćwiczeń z prawa karnego.

Oddając do rąk Studentów niniejsze opracowanie Autorzy pragną wyrazić nadzieję, że stanie się ono użytecznym i łatwym w korzystaniu narzędziem pracy.

Mirosława Melezini

Białystok, listopad 2008